

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14 hallituksen esityksen johdosta laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamisenmenettelyistä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä

Eduskunta on 10 päivänä marraskuuta 1992 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 279/1992 vp.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti asiasta on antanut perustuslakivaliokunta lausuntonsa, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa, joka on valmistellut mietinnön valiokuntaa varten, ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Sakari Alasalmi valtiovarainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Antero Vieristö ulkoasiainministeriöstä, pääjohtaja Jermu Laine ja ylitarkastaja Ritva Jokinen tullihallituksesta sekä kehitysmaakauppayhdistysten edustaja Heikki Korhonen Suomen Kehitysmaakauppayhdistysten Liitto ry:stä.

Vapaakauppasopimusten samoin kuin niin sanottujen kehitysmaatuoksien alkuperäsääntöjen tarkoituksena on, muiden rajoitusten ohella, määritellä ne tavarat, joihin järjestelyissä tarkoitettua tulli- ja muuta sovittua tai säädettyä kohtelua sovelletaan. Alkuperäsääntöjen muutokset ovat useimmiten luonteeltaan teknisiä.

Hallitus ehdottaa, että säädettäisiin laki vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjeste-

lyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamisenmenettelyistä sekä niihin liittyvistä määräyksistä.

Ehdotetulla lailla annettaisiin tullihallitukselle yleisvaltuus vapaakauppasopimusten ja muiden tullietuusjärjestelyjen, lähinnä kehitysmaapreferenssien alkuperäsääntöjen muutosten sisäiseen vahvistamiseen ja täytäntöönpanomääräysten antamiseen sekä määrättäisiin tullihallitus myös toimimaan Suomessa keskuselimenä tavaroiden alkuperää koskeissa asioissa.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä.

Perustuslakivaliokunta on asiaa koskevassa lausunnossaan n:o 5 katsonut, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Valiokunta ehdottaa, että lain johtolauseeseen lisätään tätä koskeva maininta ja että mietintöön sisällytetään ns. kiireellisyysponssi.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamisenmenettelyistä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, *joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyssä järjestyksessä*, säädetään:

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Edelleen valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mattila, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Heikkinen, Hämäläinen, Jokiniemi, Kallis, Laaksonen, Lahti-

Nuutila, Louvo, Luukkainen, Ranta, Sasi, Turunen ja Vihriälä sekä varajäsenet Apukka, Backman, Enestam, Lehtosaari, Röntynen ja Savela.

Vastalause

Teollisuusmaiden kehitysmaihin kohdistama protektionismi maksaa kehitysmaille vuodessa menetettyinä vienti- ja palvelutuloina vähintään 500 mrd USD ja vähentää kehitysmaiden bruttokansantuotetta 3 % vuosittain.

Lisäksi laskevat raaka-aineiden vientihinnat ovat suoraa tulonsiirtoa kehitysmailta teollisuusmaiden kuluttajille. Yksistään Tansania on menettänyt kahvin ailahtelevien hintojen ja kauppakumppanien tullimuurin vuoksi vientituloja vuodessa noin 600 miljoonaa markkaa. Suomen kehitysapu Tansanialle vuonna 1991 oli tästä summasta noin kolmannes. Protektionismi useimmiten köyhdyttää kehitysmaita enemmän kuin kehitysapu rikastuttaa.

Maailmankaupan oikeudenmukaisuus ja ekologisuus olisikin otettava Suomen kauppapolitiikan keskeisiksi periaatteiksi. On molempien osapuolten kannalta parempi vaihtoehto, että kehityvää maata tuetaan oikeudenmukaisen kaupan avulla eikä yksinomaan kehitysavulla. Pelkkä kehitysapu luo alistavan kauppasuhteen ja suuntautuu usein antajamaan vientiteollisuuden tukemiseen.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 1993

Hannele Luukkainen
Jussi Ranta

Timo Laaksonen

Pentti Lahti-Nuutila
Jouni Backman

Matti Luttinen
Tuulikki Hämäläinen
Asko Apukka

Lähtitulevaisuudessa tavoitteena tulee olla vähiten kehittyneiden maiden tuonnin vapauttaminen tulleista Ruotsin ja Norjan mallin mukaisesti. Sen taloudellinen merkitys Suomelle on täysin marginaalinen, koska vuonna 1991 tuonti vähiten kehittyneistä maista oli 75 miljoonaa markkaa. Erityisesti tilanteessa, jossa Suomi on leikkannut kehitysapuansa vuodessa miltei puolella, on tärkeätä muuttaa kehitysmaakaupan periaatteet oikeudenmukaisiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että mietinnön perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta edellyttää, että Suomen tulee pikaisesti seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä ja vapauttaa vähiten kehittyneistä maista tuleva tuonti kokonaan tulleista. Muiden kehitysmaiden alkuperäistuotteille on myönnettävä vähintään sama kohtelu kuin ko. tuotteilla on ETA- ja EFTA-kaupassa.”

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
30 päivänä maaliskuuta 1993
Lausunto n:o 5

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 10 päivänä marraskuuta 1992 hallituksen esityksen n:o 279/1992 vp laiksi vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamismenettelystä ja sääntöihin liittyvistä määräyksistä valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Sakari Alasalmi valtiovarainministeriöstä, toimistopäällikkö Kaarina Wallikivi tullihallituksesta, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki, professori Ilkka Saraviita, oikeustieteen tohtori Martin Scheinin, professori Kari S. Tikka ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vapaakauppasopimuksissa ja muissa tullietuusjärjestelyissä sovellettavien alkuperäsääntöjen muuttamismenettelystä sekä niihin liittyvistä määräyksistä. Lailla annettaisiin tullihallitukselle yleisvaltuus tullietuusjärjestelyjen muutosten valtiosääntöoikeudelliseen ja täytäntöönpanomääräysten antamiseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa todetaan alkuperäsääntöjen olevan osa tulliverotusta, josta hallitusmuodon 61 §:n mukaan on säädettävä lailla. Määräysvallan siirtämistä tullihallitukselle voitaisiin esityksen mukaan pitää poik-

keamisena tästä hallitusmuodon säännöksestä. Erinäisiin seikkoihin vedoten perusteluissa kuitenkin päädytään siihen, että laki voitaneen säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Lakiehdotuksen 1 §:n 1 momentin mukaan tullihallituksella on yleisvaltuus saattaa valtiosääntöoikeudellisesti voimaan vapaakauppasopimusten perusteella ja muutoin tullietuusjärjestelyjen piiriin kuuluvassa kaupassa sovellettavien alkuperäsääntöjen muutokset. Alkuperäsääntöjen avulla määritellään tavarat, joihin sovelletaan tullittomuutta tai muuta tullietuutta. Kyseiset säännöt vaikuttavat siten tullin suorittamisvelvollisuuteen. Kysymys on valtiosääntöoikeudellisesti sellaisesta verosääntelystä, jonka tulee hallitusmuodon 61 §:n nojalla tapahtua lailla. Tällaisessa laissa pitää olla säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Alkuperäsäännöt vaikuttavat verovelvollisuuden tai veron suuruuden perusteisiin. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on suhtauduttu pidättyvästi tällaisia seikkoja koskevan lainsäädäntövallan delegoimiseen muutoin kuin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Delegationia on pidetty sallittuna lähinnä silloin, kun delegaatio on ollut vain vähäinen tai sisältänyt ainoastaan teknistä harkintavaltaa (PeVL 5 ja 19/1989 vp).

Ehdotetun lain säätämisen yhteydessä kumotaviksi tuleviin lakeihin sisältyviä valtuuksia voidaan ainakin suureksi osaksi pitää sillä tavoin vähäisinä tai sisällöltään teknisinä kuin valiokunnan edellä mainituissa lausunnoissa tarkoitettiin. Lakiehdotuksen käsittelyjärjestyksen kannalta kuitenkin on oleellista, että 1 § sisältää

yleisen tulevaisuuteen ulottuvan valtuuden tullihallitukselle. Valtuus ei koskisi vain nykyisiä sopimuksia ja tullietuusjärjestelyjä vaan ulottuisi periaatteessa kaikkiin vastaisuudessa solmittaviin vapaakauppasopimuksiin ja tullietuusjärjestelyihin sekä niissä sovellettaviin alkuperäsääntöihin. Delegointi ei millään tavoin rajoitu tilanteisiin, joissa olisi kysymys esimerkiksi tullihallitukselle kuuluvan määräystenantovallan asiallisen merkityksen vähäisyydestä tai tullihallituksen käyttämän harkintavallan teknisluonteisuudesta.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Niinistö, varapuheenjohtaja Alho, jäsenet Kaarilahti, Kekko-

desta. Näin laajasta delegoinnista voidaan, kun otetaan huomioon hallitusmuodon 61 §, säätää vain perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettavassa laissa.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

nen, Koskinen, Laine, M. Laukkanen, J. Leppänen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet von Bell ja Helle.